

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

**ЗВІТ
про результати відвідування
комунальної установи Сумської обласної ради
Охтирський будинок-інтернат для громадян похилого віку
та осіб з інвалідністю**

19.02.2025

м. Суми, 2025

I. ВСТУП

У межах реалізації проєкту «Регіональні групи національного превентивного механізму», що здійснюється Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з метою апробації моделі автономної роботи громадських моніторів у складі регіональних груп під час здійснення повторних відвідувань національного превентивного механізму до місць несвободи, 19.02.2025 регіональною групою НПМ Сумської області (далі – РГ НПМ) здійснено повторне відвідування комунальної установи Сумської обласної ради Охтирський будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю (далі – установа, заклад, інтернат, будинок-інтернат).

Відвідування здійснювали наступні члени РГ НПМ:

Єжжун Марина Вікторівна, представник громадської організації (керівник РГ НПМ);

Корсун Оксана Василівна, представник громадської організації;

Панченко Андрій Миколайович, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Будинок-інтернат знаходиться за адресою: вулиця Івана Шаповала, будинок 34, місто Охтирка, Охтирського району, Сумської області, 42700.

Виконуючий обов'язки керівника закладу – Токар Віктор Михайлович.

Згідно Положення про заклад, затвердженого розпорядженням голови Сумської обласної ради від 19.09.2024 № 163, установа є стаціонарною інтернатною установою соціального захисту для цілодобового проживання (перебування) та стороннього догляду за особами з інвалідністю, які за станом здоров'я потребують соціальних послуг, соціально-побутового, медичного обслуговування, соціальних послуг і комплексу реабілітаційних заходів та громадянами похилого віку, які потребують стороннього догляду або підтримки в проживанні (далі – підопічні), заснованою на майні спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст Сумської області, управління якою здійснює Сумська обласна рада через уповноважений орган – голову Сумської обласної ради чи особу, що здійснює його повноваження, та знаходиться у функціональному підпорядкуванні структурного підрозділу з питань соціального захисту населення Сумської обласної державної адміністрації.

Відповідно до профілю установа функціонує як інтернатний заклад для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю віком від 18 до 60 років, які потребують стороннього догляду або підтримки в проживанні.

Заклад розрахований на перебування 135 осіб. На день відвідування у закладі перебувало 136 осіб, з яких 85 осіб – жінки, 51 особа – чоловіки, ліжкових хворих – 32 особи. Встановлену групу інвалідності мають 57 осіб. Одна мешканка інтернату

визнана у встановленому законодавством порядку недієздатною. Усі інші мешканці будинку-інтернату є дієздатними.

Фінансування закладу у 2024 році становило 11879, 2 тис. грн.

У 2024 році будинком-інтернатом отримано благодійної допомоги на суму 2528,9 тис. грн.

Штатна чисельність працівників будинку-інтернату складає 68,5 штатних одиниць, з яких 25 шт. од. медичний персонал: лікар-психіатр – 0,5 шт. од., сестра медична старша 1 категорії – 1,0 шт. од., сестра медична 1 категорії – 7,0 шт. од., сестра медична 2 категорії – 1,0 шт. од., сестра медична з дієтичного харчування – 1 шт. од., сестра господиня – 1 шт. од., молодша медична сестра санітарка палатна – 19 шт. од., молодша медична сестра санітарка-прибиральниця – 1 шт. од., молодша медична сестра санітарка-роздавальниця – 4 шт. од.

Згідно з тарифікаційним списком працівників будинку-інтернату з 01.01.2024 по 31.12.2024, у закладі наявна одна вакантна посада організатора культурно-дозвілєвої діяльності.

Заклад має ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями: терапія, психіатрія та сестринська справа.

Сума витрат на лікарські засоби на одного підопічного на один день становить 4,40 грн.

Медична допомога підопічним надається лікарями комунального некомерційного підприємства «Охтирська центральна районна лікарня» Охтирської міської ради.

Бригада екстреної (швидкої) медичної допомоги прибуває до закладу у випадку виклику у встановлений законодавством час.

Підопічні забезпечені засобами пересування: кріслами-колісними, ходунками та іншими засобами реабілітації.

На день відвідування усі підопічні мають укладені декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та отримують медичні послуги, передбачені програмою державних гарантій медичного обслуговування населення.

У 2024 році у закладі померло 47 підопічних (причиною смерті здебільшого встановлено хронічне порушення мозкового кровообігу, атеросклеротичну хворобу серця, хронічну серцево-судинну недостатність).

Підопічні забезпечені чотириразовим харчуванням.

У приміщенні харчоблоку робочі поверхні та посуд чисті.

Працівники, які залучені до робіт у харчоблоці, вчасно проходять медичні огляди, що підтверджено відповідними записами в особистих медичних книжках.

З метою контролю за дотриманням якості та безпечності харчових продуктів при приготуванні і реалізації готової продукції від кожної партії приготовлених страв кухарем відбирається добова проба.

Сума витрат на харчування одного мешканця на день у закладі становить 138,07 грн.

У разі необхідності здійснення хірургічного втручання, адміністрація закладу сприяє комунікації між підопічним та закладом охорони здоров'я та супроводжує підопічного на всіх етапах надання йому медичної допомоги. Рекомендації лікарів виконуються вчасно та у повному обсязі. За потреби проводяться додаткові обстеження.

Підопічні проживають в 1 одноповерховому та 1 двоповерховому корпусах (фото 1).

Розподіл по кімнатах житлових корпусів здійснюється медичним персоналом з урахуванням індивідуальних особливостей, віку, діагнозу та стану здоров'я підопічних.

Житлові корпуси та приміщення харчоблоку обладнані автоматичною пожежною сигналізацією, ведеться облік вогнегасників та забезпечено їх своєчасне обслуговування у відповідності до Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

У житлових корпусах вікна не заграбовані.

У закладі наявний план евакуації підопічних на випадок пожежі, затверджений директором будинку-інтернату.

На території закладу облаштовано місця для відпочинку, криті альтанки, лави для відпочинку підопічних на свіжому повітрі (фото 2).

В залежності від площі та облаштованості житлових приміщень закладу, в кімнатах проживає від двох до чотирьох мешканців. Природне та штучне освітлення в житлових кімнатах будинку-інтернату задовільне.

Підопічні користуються власними речами, в тому числі мобільними телефонами. У деяких кімнатах закладу наявні телевізори (фото 3).

Підопічні забезпечені підгузками та сезонним одягом.

Постільна білизна, одяг підопічних та засоби гігієни персоналізовано.

У закладі функціонує перукарня із штатним перукарем.

Заклад забезпечено централізованим водопостачанням.

На момент відвідування система опалення у закладі функціонує та забезпечує комфортний температурний режим у житлових та нежитлових приміщеннях. У санітарних та житлових кімнатах, а також у харчоблоці наявна гаряча вода у системі водопостачання.

Зі слів адміністрації будинку-інтернату, у закладі наявні чотири генератори, якими забезпечуються резервне живлення котельні, холодильників та морозильних камер харчоблоку, а також освітлення в житлових корпусах.

Усі підопічні будинку-інтернату мають документи.

У закладі функціонує бібліотека.

Під час відвідування відбулося конфіденційне спілкування з 39 мешканцями та 7 працівниками закладу. Скарг на жорстоке поводження, якість догляду та умови проживання від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 17.05.2023, за результатами якого виявлено порушення прав:

на життя;

на охорону здоров'я та медичну допомогу;

на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло;

на вільний розвиток своєї особистості.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились такі рекомендації:

1. Сумський обласній раді:

опрацювати інформацію, викладену в звіті та вжити заходів, в межах компетенції, щодо усунення виявлених порушень та недоліків.

2. Сумський обласній військовій адміністрації, комунальній установі Сумської обласної ради Охтирський будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів:

вжити заходів щодо заповнення вакантних посад медичної частини установи з метою належного догляду за хворими підопічними;

вжити заходів щодо приведення підвального приміщення будинку-інтернату у належний санітарний та технічний стан;

забезпечити належне ведення медичної документації підопічних відповідно до вимог відомих нормативних актів Міністерства охорони здоров'я України;

вжити заходів щодо обладнання житлових кімнат ліжкових підопічних кнопками виклику персоналу;

організувати проведення періодичних оглядів (прийомів) підопічних вузькопрофільними лікарями місцевих закладів охорони здоров'я;

організувати обстеження підопічної Н. лікарем хірургом або травматологом-ортопедом з приводу лікування наявного у неї захворювання;

не допускати порушення термінів зберігання продуктів харчування та використання таких продуктів для харчування підопічних, для чого систематично контролювати строки їх зберігання, а також ретельно контролювати відповідність супровідної документації тим продуктам харчування, які постачаються до будинку-інтернату;

урізноманітнити культурно-дозвілєву діяльність серед підопічних.

У ході відвідування встановлено, що рекомендації надані за результатом попереднього відвідування виконані частково. Зокрема, у закладі на належному рівні ведеться медична документація, що відповідає вимогам наказу Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. На території будинку-інтернату наявне підвальне приміщення, проте відповідно до Акту огляду об'єкта щодо можливості використання для укриття населення як найпростішого укриття від 15.11.2024, виданого робочою групою з проведення щоквартального обстеження захисних споруд цивільного захисту, рекомендоване до використання для укриття населення як найпростіше укриття, за умов облаштування приміщення примусовою вентиляцією, контейнерами для зберігання продуктів харчування, засобами зв'язку та первинними засобами пожежогасіння (фото 4).

Відвідуванням встановлено, що умови для включення такого приміщення до фонду захисних споруд цивільного захисту не виконано, що порушує вимоги пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та Вимоги з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту», затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

Окрім того, наявна у закладі захисна споруда (укриття) розрахована на одночасне перебування 108 підопічних, тобто 79 % від загальної кількості, без урахування персоналу закладу, який також має потребу перебувати в укритті під час оголошення сигналу «Повітряна тривога». Отже, наявні у закладі захисні споруди не дозволяють в повній мірі забезпечити безпеку підопічних та працівників будинку-інтернату.

Зі слів адміністрації закладу, площа підвального приміщення будинку-інтернату, у якому частково облаштовано найпростіше укриття, дозволяє збільшити його загальну місткість, однак відсутність належного фінансування закладу ускладнює цей процес.

Порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження і покарання, стаття 28 Конституції України).

2. Під час вивчення затверджених посадових інструкцій медичних працівників встановлено, що до функціональних обов'язків медичних сестер не включено пункт про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують

гідність, видів поводження чи покарання, як це передбачено статтею 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (фото 5).

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (статті 28, 32, 48 Конституції України, стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

3. У порушення розділу VI Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення (далі – Мінімальні норми), затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857, у окремих житлових кімнатах відсутній твердий інвентар, зокрема стільці тверді, столи, приліжкові тумбочки, шафи (фото 6). Окрім того, переважна більшість унітазів в установі не мають насадок (фото 7).

4. Вимогами Державних будівельних норм В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» передбачено, що у приміщенні їдальні має бути облаштований один умивальник на 20 місць, але не менше ніж два умивальники.

Всупереч вказаним вимогам перед входом до їдальні закладу, розрахованої не менше ніж на 40 місць, обладнано лише один умивальник для підопічних (фото 8).

5. Під час відвідування встановлено, що для ліжкових хворих використовуються панцирні ліжка (фото 9), а не медичні або функціональні. Також, ліжкові хворі не забезпечені протипролежневими матрацами, що може спричинити погіршення стану здоров'я підопічних.

6. Під час відвідування встановлено, що в журналі бракеражу готової продукції відсутні записи та підписи відповідальних осіб за видачу сніданку 19.02.2025 (фото 10).

7. У порушення пункту 35 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772 (далі – Типове положення), житлові кімнати інтернату не облаштовано кнопками виклику персоналу. У разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі у підопічних виникає проблема у швидкому та своєчасному зверненні за допомогою до медичних працівників.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних осіб (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

8. Не всі приміщення житлових корпусів будинку-інтернату у повній мірі пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме в коридорах житлових приміщень відсутні поручні для полегшення пересування підопічних, які віднесені до маломобільних груп населення (фото 11).

9. Підопічним, які відносяться до маломобільних груп населення, не надається допомога у здійсненні прогулянок на свіжому повітрі, через що, зі слів мешканців закладу, вони довгий час не перебували на свіжому повітрі. Зазначене порушує права осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення, передбачених статтею 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю.

Порушення права на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8 Європейської конвенції з прав людини).

10. Групою НПМ встановлено, що у житловій кімнаті ліжка підопічних стоять впритул одне до одного (фото 12), що порушує право підопічних на приватність.

11. У порушення пункту 35 Типового положення житлові кімнати для двох і більше осіб не облаштовано ширмами для забезпечення приватності під час переодягання, проведення санітарно-гігієнічних процедур. Таким чином, підопічні змушені переодягатись та задовольняти фізіологічні потреби в житлових кімнатах у присутності інших підопічних

Порушення права на вільний розвиток особистості (стаття 23 Конституції України).

12. Статтею 23 Конституції України передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. Окрім того, відповідно до пункту 6 Типового положення підопічним інтернату, зокрема гарантуються створення умов для участі в культурно-дозвілєвих заходах з урахуванням побажань підопічних; залучення до заходів, спрямованих на ведення активного способу життя, з урахуванням стану здоров'я та побажань підопічних, створення для цього відповідних умов; організація заходів з метою залучення до життєдіяльності місцевої громади.

В інтернаті функціонує 5 гуртків: шаховий, доміно, шашок, рукоділля та художньої самодіяльності. Однак, фахівець з культурно-дозвілєвої роботи (працює за сумісництвом) підходить до виконання своїх посадових обов'язків формально. Під час відвідування встановлено, що відповідно до наявного в установі графіку проведення дозвілєвих занять, заходів проведено не було. Також під час спілкування з маломобільними підопічними встановлено, що вказана категорія підопічних не залучається до культурно-дозвілєвих заходів, відсутня персоналізована оцінка потреб і можливостей підопічних. Відсутня можливість користуватися бібліотечним фондом для маломобільних осіб, зокрема, ліжковим хворим. В закладі відсутні культурно-дозвілєві заходи, які б сприяли активізації життя підопічних.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Охтирському геріатричному будинку-інтернату забезпечити:
облаштування укриття з урахуванням вимог чинного законодавства;
включення до посадових інструкцій медичного персоналу пункт про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання;
облаштування житлових кімнат закладу відповідно до Мінімальних норм;
облаштування приміщенні їдальні додатковим умивальником;
ліжкових хворих підопічних медичними або функціональними ліжками та протипролежневими матрацами;
належне ведення журналу бракеражу готової продукції;
встановлення у житлових кімнатах кнопок виклику персоналу;
дотримання вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;
доступ підопічних до прогулянок на свіжому повітрі;
розміщення ліжок у житлових кімнатах підопічних з дотриманням права на приватність;
облаштування ширмами житлові кімнати для двох і більше осіб;
дотримання права на вільний розвиток своєї особистості.

Додатки: фотоматеріали на 3 арк. в 1 прим.

**Керівник регіональної групи
НПМ у Сумській області**

Марина ЄЖКУН

Фотоматеріали**Фото 1****Фото 2****Фото 3****Фото 4**

Фото 5

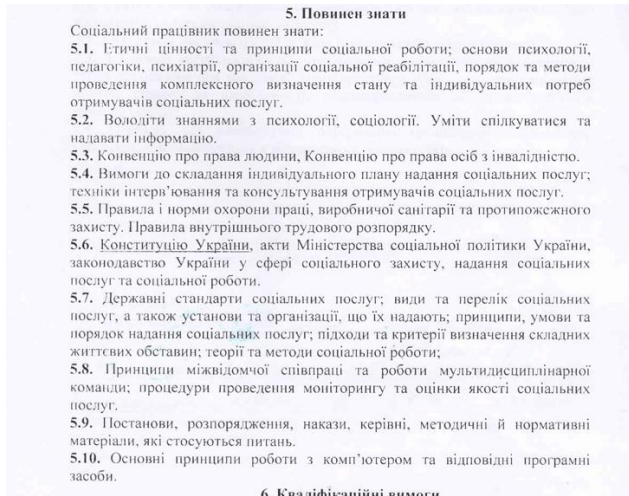

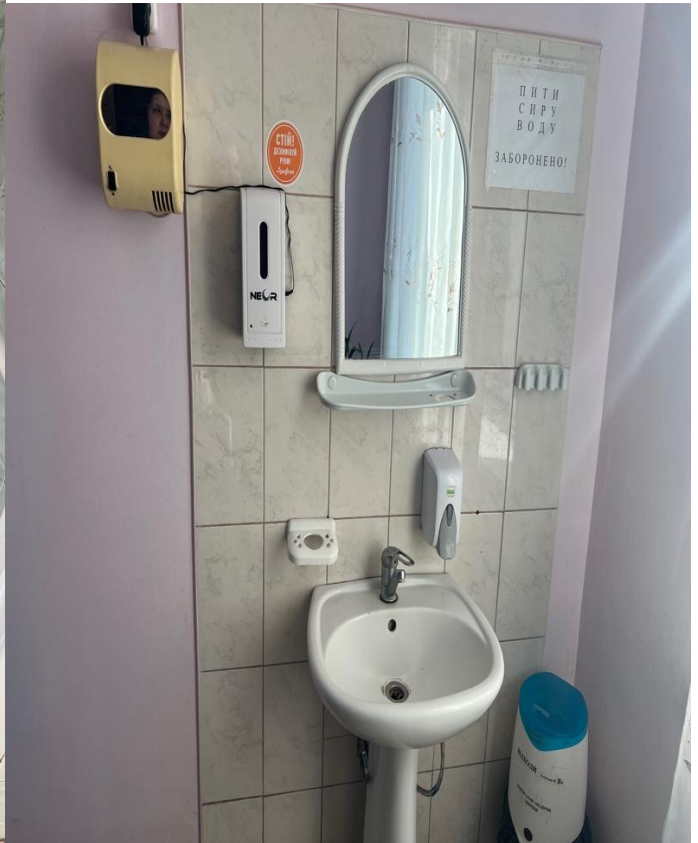
Фото 6

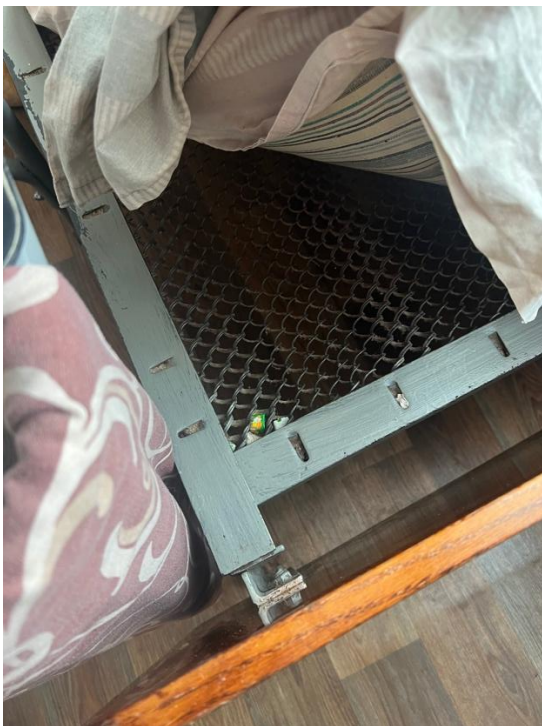
Фото 7

Фото 8

Φοτο 9

Φοτο 10

Φοτο 11

Φοτο 12

